

що є умовою відтворення неофеодальної ієрархії як підстави для існування українського правлячого класу, для якого війна відіграє роль легітимуючого фактору.

Ключові слова: «нові сучасні війни», гібридна війна, неофеодалізація, демодернізація, освіта.

УДК 327(410):929Блер

М.І. Прихненко

ІДЕОЛОГІЯ І ПРАКТИКА БЛЕРИЗМУ: ЗАГАЛЬНО-ПОВЕДІНКОВИЙ І СВІТОГЛЯДНИЙ ІМПЕРАТИВИ ТОНІ БЛЕРА

У статті розглядаються загально-поведінковий і світоглядний імперативи Тоні Блера, а також їх вплив на теорію і практику блеризму. Завдяки ряду загально-наукових і спеціальних методів з'ясовано, що поштовхом до осмислення своєї ролі у політиці стало дитинство Тоні Блера і його взаємовідносини із батьком. Пізніше, завдяки захопленню біографією Льва Троцького і в цілому марксизмом, політиком було зроблено висновки про те, що лише маючи чітку концепцію і погляд на події сучасності можна планувати подальшу політичну кар'єру і діяльність, основним принципом якої виступає неухильне слідування проголошеним ідеям і принципам, а також відповідальність за результат своєї роботи, неважливо який: позитивний чи негативний. Релігійні ідеї в даному контексті виступили у якості певного теоретичного базису, основою якого слугувала мораль і етика.

Ключові слова: блеризм, загально-поведінковий імператив, світоглядний імператив.

Політика – це доволі суперечливий вид діяльності, оскільки в ньому сплетені три фактори, які в тому чи іншому вигляді можуть бути протиставлені один одному, а саме: необхідність діяти в інтересах держави, необхідність діяти в інтересах своєї політичної партії і жага самореалізації кожного окремого індивіда. Процеси глобалізації і регіоналізації міжнародних відносин сьогодні призвели до необхідності переосмислення державами старих способів взаємодії, розробки нових механізмів впровадження зовнішньої політики і розробки нового концептуального забезпечення своєї діяльності.

Саме через ці фактори доволі важко виділити істинні мотиви вчинків політичних діячів і говорити про щирість і відвертість тієї політики, яку проводив чи проводить той чи інший політичний діяч, особливо якщо в процесі впровадження цієї політики використовуються категорії моралі чи етики. Даний фактор – також ускладнює проведення аналізу і надання оцінки подій міжнародних відносин, які відбуваються протягом останніх декількох десятиліть у зв'язку з тим, що після розпаду біполярної системи відносин значно послабився визначальний фактор міжнародної політики тих років – ідеологія, який визначав процес самоідентифікації держави на міжнародній арені і впливав на внутрішній і зовнішній дорадчий процеси, основні цілі і завдання, практичне наповнення політики тощо. Замість нього сьогодні на міжнародній арені можна спостерігати суміш цінностей, ідей і амбіцій держав, організацій, угруповань і окремих індивідів, які в купі формують сучасну систему міжнародних відносин і диктують політичні процеси.

Постать Тоні Блера в даному контексті є доволі показовою і контроверсійною. Про нього кажуть, що він не був народжений лейбористом, і певною мірою це так, оскільки він не був вихований в дусі традиційного лейборизму. Певною мірою Т. Блер представляв нове покоління політиків, які в силу своєї молодості не відчували себе частиною «старої епохи» післявоєнного міжпартійного консенсусу, в основі якого лежать кейнсіанство і корпоративізм. Політика ніколи не асоціювали із попередниками, а головне із їх

помилками, оскільки він примкнув до партії лише у 1983 році. Через ці ж причини його не було втягнуто у внутрішній партійний розкол. Це дозволило йому стати частиною команди реформаторів і одним із найпомітніших керівників партії.

Його політика змушує задуматися над двома взаємопов'язаними питаннями: перше – роль особистості (лідера) в міжнародних відносинах і друге – щодо «необхідності» проголошених ним принципів зовнішньої політики і тих кроків по їх реалізації, які впроваджувалися лейбористськими урядами, оскільки подібну зовнішньополітичну модель дуже важко назвати такою, що відповідає «класичному» розумінню національних інтересів держави.

Розглядаючи ці питання критики теорії і практики політики Тоні Блера наголошують на ідеї «діяти за рамками повноважень прем'єра держави» як на тій, що призводить до ерозії інституту прем'єр-міністра у Британії і втраті можливостей у сфері зовнішньої політики. Таку думку висловив Міхаель Фолі в роботі «Президентська динаміка зниження лідерської ваги у сучасній Британії: приклад Тоні Блера» [8]. Розвиваючи цю ідею, Марк Шафер і Стефен Дж. Вокер в роботі «Демократичні лідери і демократичний мир: операційні коди Тоні Блера і Біла Клінтона» [13] говорять про догматичність і упередженість поглядів і стилю керівництва Тоні Блера, а також про здатність імпульсивно приймати і впроваджувати рішення. Дослідники акцентують увагу на факторі особистісного авторитету Тоні Блера як такому, що відіграє виключну роль в прийнятті більшості рішень щодо актуальних питань порядку денного держави.

В свою чергу послідовники блеризму, наприклад дослідник Куанг Хенг в роботі «Що Нові Лейбористи взагалі для нас зробили? Відбиток, який Тоні Блер наклав на британську стратегічну культуру» [20], наголошує на виключному вмінні політика лобювати необхідні рішення шляхом переговорів і роботи найближчих членів своєї команди. Також автор акцентує увагу на тому, що Тоні Блеру вдалося сформувати нові стратегічні переконання політичних еліт, які включали більш широке розуміння поняття безпеки, економічної стабільності, нестабільності глобалізаційних процесів тощо, при цьому впевненість в тому, що військова активність є більш дієвим способом відповіді на актуальні загрози, а ніж бездіяльність є ключовим фактором прийнятих рішень.

Свою інтерпретацію проблемам мотивації і факторів, які вплинули на формування ідеології і практики блеризму надав Стефан Бенедікт Дайсон у роботі «Особистість Блера: лідерство і зовнішня політика» [6]. Автор акцентує свою увагу на трьох особистісних характеристиках політика: впевненості у змозі контролювати події, концептуалізації поглядів і потребі у владі як таких, що складають основу його лідерського стилю і демонструє, яким чином ці особистісні фактори впливали на прийняття ключових рішень британської зовнішньої політики.

Газетні шпальта і критики, зазвичай, наділяють Тоні Блера доволі неоднозначними характеристиками: видатний голос хрестоносців [9], жалюгідний брехун [7], тіньова фігура [5], негідник і спекулянт війни [1]. Чи можна застосовувати подібні «гасла» до колишнього прем'єр-міністра Великої Британії, чи вони є лише ідеями популістів і не мають достатнього підтвердження?

Мета цього дослідження – розкрити особистісні характеристики загально-поведінкового і світоглядного вимірів Тоні Блера, продемонструвати їх кореляцію між собою і те, який вплив вони мали на формування теорії і практики блеризму.

Досягнення поставленої мети обумовлює використання наступних методів дослідження: метод системного аналізу – дозволяє представити світогляд політика і його риси характеру у вигляді цілісної лідерської моделі; структурно-функціональний метод, історико-політологічний, синтез, дедукція, індукція – надають можливість провести комплексний аналіз особистості політика.

Важко оформити весь світогляд Тоні Блера в єдину формулу світосприйняття. Якщо викреслити із рівняння національний контекст, то залишиться той світ, який хотів би бачити політик – морально виважена спільнота, яка має спільні цінності і при цьому сформована із окремих національних держав. На нашу думку, «купол тисячоліття», який було побудовано на півострові Гринвіч демонструє те, наскільки політик вірить у єдність національних спільнот.

Сформулювавши ідеологічний базис зовнішньої політики на категоріях моралі, принципах верховенства прав людини, можливості порушення норм міжнародного права, інтервенціонізму тощо Тоні Блер запустив «механізм війни», який не вдалося зупинити до сьогодні, оскільки подібні імперативи не можливо проаналізувати традиційними методами і категоріями, оскільки базуються вони, переважно, на власних переконаннях і уявленні про світоустрій.

На наш погляд, на світогляд Тоні Блера, його переконання і риси характеру вплинули наступні факти з його життя: життєвий шлях його батька, захоплення біографією Льва Троцького і в цілому марксизмом, християнство і нео-вікторіанські цінності, а також те, що всі ключові життєві кроки політик робив вже у зрілому віці, а тому можна говорити про певну свідомість вибору шляху.

Перше на чому варто зосередити увагу – це відносини Т. Блера і батька, а точніше той момент, коли Лео Блер переніс інсульт і не міг розмовляти протягом трьох років. На нашу думку, в той момент майбутній прем'єр отримав один із найважливіших уроків, який перетворився в основну рису характеру політика – діяти необхідно лише тут і зараз, оскільки потім може не бути. Інший аспект взаємовідносин із батьком прем'єр оголосив під час інтерв'ю London Sunday Times. Батько закликав своїх дітей досягти в політиці того, чого не зміг досягти він, а Т. Блер, за його словами, відчував що не може підвести батька [18]. В одному із своїх листів Лео Блер зазначив, що завжди хотів стати членом британського парламенту і мав доволі амбіційну мету – стати Прем'єр-міністром [11, с. 14]. Напевно саме цей період життя і вплинув на формування подальшого шляху Т. Блера.

Важливим кроком до становлення саме світогляду Т. Блера, на наш погляд, було захоплення трьох томним виданням Ісаака Дойчера, присвяченим біографії Льва Троцького. Троцький, за його словами, більшою мірою був мотивований моральними інстинктами в тій роботі, яку він виконував [19]. І. Дойчером особистість Л. Троцького було продемонстровано шляхом створення образу ідеолога, лідера і людини, яка була покарана за свої ідеї, а життя розглядалося як боротьба творця і безладу. На наш погляд, можна говорити про те, що з цих книг політик зробив декілька висновків, які потім стали елементом його моделі лідерства, а саме: необхідність оформлення своїх поглядів у цілісну ідеологічно виважену концепцію; потреба в ідеологічно близькій команді; канонічне слідування тим принципам і ідеям, що були проголошені; відповідальність за ті наслідки, які відбулися як похідні твоєї роботи. Під час навчання в Оксфорді, Т. Блер почав досліджувати відносини між марксизмом і християнством. Особливу увагу він звертав на праці Джона Макмюррея і професора Единбурзького університету Гроті. З їх робіт він зробив висновок про те, що у взаємовідносинах індивіда і суспільства, а ні перше, а ні друге не повинно виходити на перший план. «Третій шлях» може бути сформований лише на рівні особистісних взаємовідносин, які кристалізуються в певну спільноту [15].

Проте, тяга до марксизму і інших філософських течій швидко пройшла і Т. Блер почав захоплюватися християнським соціалізмом. Ентоні Селдон говорив про те, що відносини Т. Блера із Богом є критично важливими для Прем'єра. Релігійність – це пояснення того, чому він став такою людиною, якою він є, чому він залишається відданим своїм переконанням, як він ставиться до інших і звідки він отримує більшу частину своєї внутрішньої сили. Пол Річардс говорячи про політику Блера акцентував необхідність її аналізу у сукупності із християнським уявленням про світоустрій.

Одружившись, політик все частіше відвідував католицькі служіння разом із дружиною. Їх діти були хрещені в Католицькій церкві. Важливим аспектом біографіє Т. Блера є той факт, що його батько був атеїстом, а мати хоч і мала певні релігійні погляди, про те не була особою наближеною до церкви. Релігія з'явилася у житті Блера в доволі зрілому віці, на старших курсах навчання в Оксфорді, а тому ми можемо казати про те, що це був свідомий вибір.

У 1992 році Т. Блер намагався продемонструвати різницю між партіями Консерваторів і Лейбористів, використовуючи моральний імператив і релігію. Він говорив про те, що лейбористи намагаються сформувати таку суспільну свідомість людей, де б основи демократичного-соціалізму і християнства мали безпосередній взаємозв'язок. Роком пізніше Блер говорив про те, що християнство – це дуже жорстка релігія і вона не може бути реалізована на практиці в повному обсязі, проте цього необхідно прагнути. Необхідно розбудувати кращий світ, оскільки існує те, що правильно і неправильно, те, що добре і погано.

Релігійні переконання Блера, які отримали форму моральних цінностей були інтегровані ним у зовнішньополітичний курс. У промові 1997 року політик говорить про те, що Британія буде поборником прав людини і демократії в усьому світі, а також підкреслює, що захист прав людини стане стрижневою ідеєю політики лейбористів.

Будучи членом Християнського соціалістського руху, він вважав, що існує природний зв'язок між вірою і політикою, і ця віра відіграє фундаментальну роль в підтримці цінностей, які об'єднують Британію як націю. У певному сенсі можна сказати, що під впливом подібного «захоплення» релігійними постулатами, сформувалася одна із важливих особливостей характеру політика, а саме схильність до «чорно-білого бачення». Він бачив світ з точки зору добра і зла, і в даному контексті такі постаті як, наприклад, Слободан Мілошевич чи Садам Хусейн були патріархами останнього. Прем'єр асоціював себе із милосердним самаритянином, який не міг пройти повз диктатуру і порушення прав людини. Незважаючи на те, що війна в Іраку була засуджена церковними лідерами, Т. Блер вважав, що його власні судження з цього приводу такі ж справедливі і чисті, як судження архієпископа Кентерберійського, кардинала Вестмінстера і батька разом взяті [16]. Він вважав, що війна була виправдана, оскільки спрямована вона була на зміну тиранії і того режиму, який відповідальний за вбивство десятків тисяч власних громадян і який створює реальну загрозу стабільності регіону [16].

Можна говорити про те, що Тоні Блер доволі часто через свою самовпевненість і віру у свої власні погляди не бачив інші варіанти та перспективи. Він осмислює світ як боротьбу між добром і злом, в якому, зокрема, його покликання є боротьба із цим самим злом. Прем'єр вірив у створення кращого світу. Він вважав, що якщо хороші люди нічого не роблять, то погані зможуть перемогти. Подібна абсолютна безальтернативність призвела до поділу світу на «ми і вони». А тому, в даному контексті, можна казати про наявність у Т. Блера такої риси характеру як «інстинктивний моралізм».

Колеги і біографи політика сходяться на думці, що Т. Блер є доволі активним політиком, який має схильність до подолання перешкод на шляху до впровадження змін будь-якою ціною. Сер Джеремі Грінсток говорив про те, що почуття місії закладено в основу психології політика [6, с. 35]. Колишній член кабінету міністрів Кріс Сміт вказує на те, що філософію Т. Блера можна охарактеризувати як обов'язок втручатися навіть тоді, коли прямі інтереси Британії не знаходяться під загрозою [6, с. 35]. Голова британських збройних сил 1997-2001 років Лорд Гатрі акцентував увагу на ідеї Т. Блера щодо небезпечності світу, в якому ви абсолютно нічого не робите, від чого цей світ стає ще більш небезпечним [6, с. 36]. Також він наголошує на тому, що Т. Блер не звертає увагу на критику тієї роботи, яка в короткостроковій перспективі є небезпечною і загрожує політичному

рейтингу [6, С. 36]. На конференції лейбористської партії 2001 року Т. Блер зазначив, що ті хто можуть діяти – повинні діяти [6, с. 36].

В контексті становлення політичних поглядів Тоні Блера необхідно відзначити той факт, що його світогляд створювався відповідно до того аналізу політичних концепцій, ідей тощо, які проводив він сам, а не під впливом, наприклад, світогляду його батька, який був консерватором і атеїстом. В одній із промов у 1983 році, критикуючи політику Маргарет Тетчер він наголосив на наступному: «Я соціаліст не тому що я читаю книжки, які задовольняють мою інтелектуальну уяву, або бездумно слідую традиції. Я соціаліст тому що я вважаю даний устрій найбільш життєздатним, оскільки він одночасно і раціональний і моральний. Він виступає за співпрацю, а не конфронтацію, за спілкування, а не страх» [12, с. 32].

Наступні риси характеру, які діють разом і притаманні політику – це самовпевненість і нетерпіння формалізації процесів. Ентоні Селдон, говорячи про стиль керівництва Т. Блера, акцентував увагу на замкнутості процесу прийняття рішень, до якого залучався власне прем'єр і кілька близьких помічників. Дерек Скот, один з його радників, відзначав неформальний стиль нарад, які проводилися на Даунінг стріт [6, с. 38]. Клер Шот також наголошувала на відсутності колегіального стилю в роботі урядів [6, с. 38].

Наступний елемент, який необхідно відзначити – це ораторське і, певною мірою, акторське мистецтво політика. Можна говорити про те, що кожна публічна персона має вміння чітко формулювати свої думки і вміння доносити їх до публіки. Але ті, хто спостерігали за промовами політика, незалежно від місця і часу їх проведення, знають, що майже всі вони бездоганно оформлені і завжди мають сильний емоційний підтекст, який може захопити і утримати увагу аудиторії. Незалежно від того, де він виступає, кожен із присутніх має можливість спроектувати на себе ті переконання чи ті ідеї, про які говорить пан Блер. Політик має можливість маскувати свої емоції, залишаючись при цьому незмінно ввічливим із своїм співбесідником, незважаючи на те, які емоції привалюють на даний момент. Його істинні емоції можуть побачити лише члени родини і найближче коло радників [17].

Занурившись в історію становлення Тоні Блера як політика, можна побачити сюжет, який демонструє виключне політичне чуття політика. Мова йде про події, які передували виборам лідера партії. У 1992 році позиції Гордона Брауна були доволі сильними, і багато хто вважав саме його наступником на посаді лідера лейбористів після Ніла Кіннока. І в цьому ж році він став тіньовим міністром фінансів, що є доволі значною заявкою на політичні висоти в Британії. В ті роки найбільш вірогідним планом дій для Тоні Блер була боротьба за другу за значенням позицію в партії – а саме посаду заступника лідера партії. Хоча ця посада і є престижною, проте вона передбачала роботу у «зв'язці» із лідером, що, в свою чергу, не лише обмежувало коло дій, але й змушувало розділяти усю критику у бік лідера. Тому, Тоні Блером було обрано кращий варіант з точки зору закріплення свого політичного базису – посаду тіньового міністра внутрішніх справ. Дана посада давала йому можливість постійної критики кабінету Джона Мейджора за проблеми у сфері боротьби із злочинністю, тій сфері, в якій мало хто не допускає промахів.

На посаді тіньового міністра внутрішніх справ Т. Блером було висунуто ідею, яку можна звести до формули «жорсткість із злочинцями і жорсткість до причин злочинності». Цією тезою він скасував монополію консерваторів на використання гасл із застосуванням сили, а також позбавив лейбористську партію певного іміджу «м'якотілості».

Роблячи попередні висновки можна зазначити наступне. Незважаючи на доволі пізній прихід політика в партію, поштовхом до осмислення своєї ролі у політиці стало дитинство Тоні Блера і його взаємовідносини із батьком. Пізніше, завдяки захопленню біографією Льва Троцького і в цілому марксизмом, політиком було зроблено висновки про те, що лише маючи чітку концепцію і погляд на події сучасності можна планувати подальшу політичну

кар'єру і діяльність, основним принципом якої виступає неухильне слідування проголошеним ідеям і принципам, а також відповідальність за результат своєї роботи, неважливо який: позитивний чи негативний. Релігійні ідеї в даному контексті виступили у якості певного теоретичного базису, основою якого слугувала мораль і етика.

Тут виникає дилема з якої було розпочато роботу, а саме «на основі чого можна говорити про «коректність» згаданих характеристик?». На наш погляд, проілюструвати дану проблему можна за допомогою подій, які відбулися не так давно – це реакція Тоні Блера на доповідь Сера Джона Чілкота, реакція на ситуацію в Сирії і на брексіт.

На прес-конференції 6 липня 2016 року [3] після оприлюднення результатів роботи комісії з питання війни в Іраку Тоні Блер відхилив більшість висунутих йому звинувачень говорячи про те, що він хотів звільнити народ Іраку від «зла» Садама Хусейна, але замість цього він став жертвою насильства на релігійному підґрунті. Почавши з доволі емоційної заяви щодо відповідальності, яку несе персонально він, Тоні Блер продовжив не менш емоційно, говорячи про те, що це рішення було найбільш складним і болісним за всю його кар'єру. Політик вибачився за невдачі в процесі планування практичних кроків по реалізації прийнятого рішення, але було ясно, що він, як і раніше, вважає що війна в Іраку і ліквідація Садама Хусейно були необхідними. На його думку, Ірак міг би опинитися у більш важкому стані, аніж Сирія зараз, якщо подібних заходів не було би вжито. Цікавим моментом є те, що за декілька місяців до того, як було оприлюднено доповідь Чілкота, коментуючи ситуацію в Сирії, Тоні Блер наголошував на необхідності військового втручання з урахуванням тих помилок, яких було допущено в Іраку [14]. На наш погляд, подібна позиція, хоча й опосередковано, але підтверджує моральні та етичні *переконання* політика, оскільки незважаючи на час, який пройшов з тих пір, коли він обіймав посаду прем'єр-міністра, його виступи на теми подій, пов'язаних із військовими конфліктами, є доволі емоційними, а відношення до «диктаторів» залишається незмінним.

Важливим аспектом є те, що коментарі, які виправдовують необхідність військового втручання на Середньому сході він робить за декілька місяців до того, як оголосять «вердикт зі справи Іраку». Подібна позиція, на наш погляд, є свідченням глибоких власних переконань, а не політичної кон'юнктури чи боротьби за власний політичний рейтинг. Більш того, для політика чи громадського діяча, який бориться за високий рейтинг або визнання суспільства, подібні заяви є критично шкідливими, але Тоні Блер не відмовляється від своїх позицій.

Другий сюжет, який варто проаналізувати – це промова Тоні Блера після брексіту щодо виходу Сполученого королівства із ЄС. В рамках нашого дослідження він не допоможе встановити «автентичність» поглядів політика, але продемонструє їх певну стабільність і прихильність тим ідеям, які були проголошені ще за часів його першої каденції як прем'єра.

У своїй промові щодо необхідності осмислення позиції, яку було проголошено громадянами Великої Британії, Тоні Блер в якості аргументів вибрав наступні аспекти взаємовідносин між Королівством і Союзом: економічний, політичний і транскордонний [2]. Варто згадати, що одним із аспектів «нової сили» блеризму виступає актуалізація європейського вектору співпраці. В узагальненому вигляді, з одного боку, даний процес представляв собою підсилення економічного напрямку співпраці, а з іншого – збереження статусу Великої Британії як ключової держави Союзу. У промові Тоні Блер говорить саме про фінансові втрати, які отримає держава після виходу з єдиного ринку і митного союзу, а також про втрату можливості вести переговори в статусі держави, яка представляє інтереси політичного союзу, як каже політик, «європейської колективної сили».

Ще один із аспектів ідеологічного базису блеризму – це «трансатлантичний міст». Говорячи про нього, Тоні Блер наголошував, що «це ті переконання, в які я вірив будучи лідером опозиції, і які лише зміцнилися за ті два роки, які я очолюю уряд. Відносини між

Англією та Америкою завжди будуть мати ключову роль, але коли Європа і Америка разом, коли вони усвідомлюють що те що їх зближує більш важливе ніж те що роз'єднує, світ стає кращим, більш стабільним більш благополучним» [10]. Королівству, в даному контексті, відводилася роль «осьової держави», яка повинна поєднувати два «береги». В своїй промові Т. Блер наголошував на важливості транскордонного співробітництва і неможливості його існування без участі Британії. Він знову звернув увагу до того, що трикутник ЄС – Велика Британія – США – це гарант збереження свободи, демократії і верховенства закону. І що дуже важливим є розуміння того, на яких ціннісних опорах буде розвиватися суспільство XXI століття.

Подібні промови демонструють послідовність і виваженість тих позицій, яких дотримується Тоні Блер протягом останніх декількох десятиліть, а тому можна казати про те, що ці переконання є складовою сформованої багато років тому системи ціннісних переконань і поглядів.

Таким чином, можна зробити наступні висновки. Світогляд Тоні Блера базується на поглядах, які оформлювалися політиком протягом всього життя шляхом аналізу і осмислення тих подій і явищ, з якими йому доводилося зустрічатися починаючи з дитячих років, де ключову роль відігравали відносини із батьком. Нереалізовані амбіції Лео Блера і доволі тісні стосунки батька і сина стали певним поштовхом до вибору сфери діяльності майбутнього прем'єра. В цей період було закладено дві основні риси характеру політика – це бажання не втрачати задарма час і, як похідний від попереднього, принцип діяти тут і зараз. Наступним етапом становлення ідеологічного базису політика стало захоплення біографією Л. Троцького і в цілому марксизмом. Ознайомившись із працями в цій галузі, Тоні Блером було зроблено висновки щодо необхідності формування виваженої ідеологічної концепції, необхідності послідовного та беззаперечного слідування тим ідеям, які було покладено в основу оголошеної ідеологічної основи, важливості роботи із ідейно близькими тобі людьми, а також необхідності несення відповідальності за свої дії і їх наслідки. Релігія в даному контексті виступила в якості морально-етичного базису і представляє останній етап становлення світоглядних уявлень Тоні Блера. Християнство вплинуло на формування так званого «інстинктивного моралізму» політика і, як наслідок, формування «чорно-білого» бачення, яке означало поділ світу на умовних «гарних і поганих», а також подолання перешкод на шляху до «верховенства» моралі і етики будь-якою ціною. Саме ці фактори більшою мірою вплинули на процес прийняття рішення щодо гострих питань порядку денного 1997 – 2007 рр.

Зазначені вищі фактори підсилювалися притаманною для Т. Блера вірою у правильність власних переконань і думок, а також нетерпінням формалізації тих процесів, які впливали на внутрішнє і міжнародне життя держави. Особливо необхідно підкреслити ораторське і акторське мистецтво політика, які дозволяли людям пережити ті емоції, на які робив акцент Тоні Блер у своїх виступах.

Список використаної літератури

1. Arbuthnot F. Tony Blair – a bright shining lie [Electronic resource] / F. Arbuthnot // New Internationalist. - Mode of access : <http://newint.org/features/web-exclusive/2010/07/21/tony-blair/>
2. Blair T. Blair Brexit speech, full transcript [Electronic resource] / T. Blair // The Spectator. — Mode of access : <https://blogs.spectator.co.uk/2017/02/full-transcript-tony-blairs-brexit-speech/>
3. Blair T. Blair speech on Iraq inquiry report [Electronic resource] [video] / T. Blair // The Guardian. – Mode of access : <https://www.theguardian.com/uk-news/video/2016/jul/06/tony-blair-chilcot-iraq-war-decision-video>

4. Blair T. Blair speech to the Labour Party Conference [Electronic resource] / T. Blair. – Mode of access : www.ppionline.org/ppi_ci.cfm?knlgAreaID=128&subsecID=187&contentID=3881
5. Delgado M. “Sad, shady” Tony Blair: Ousted BBC chief Greg Dyke levels yet more criticism at the former PM [Electronic resource] / M. Delgado // Mailonline. – Mode of access : <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2468054/Sad-shady-Tony-Blair-Ousted-BBC-chief-Greg-Dyke-levels-criticism-PM.html>
6. Dyson S. B. Tony Blair’s personality and leadership style / S. B. Dyson // *The Blair Identity: Leadership and foreign Policy*. – Manchester : Manchester University Press, 2009. – P. 28-43.
7. Fickling D. Pinter demands war crimes trial for Blair [Electronic resource] / D. Fickling // *The Guardian*. – Mode of access : <https://www.theguardian.com/world/2005/dec/07/iraq.booksnews>
8. Foley M. The presidential dynamics of leadership decline in contemporary British politics: the illustrative case of Tony Blair / M. Foley // *Contemporary Politics*. – 2008. – Vol. 14, №1. – P. 53-69.
9. Groves J. The slaughter that shames Tony Blair: Outcry from all sides over former prime minister's 'Crusader' call for a new blitz on Iraq as the country descends into a bloodbath [Electronic resource] / J. Groves. – Mode of access : <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2658608/Fury-Blair-warmonger-Storm-former-Prime-Ministers-call-new-blitz-Iraq-self-justifying-essay.html/>
10. President Bush and Prime Minister Tony Blair Press conference given at Halton House in Halton England, 19 July 2001 [Electronic resource]. – Mode of access : www.whitehouse.gov/news/releases/2001/07/print/20010719-5html
11. Rentoul J. Tony Blair, Prime Minister / J. Rentoul. – Lancaster : Little, Brown Book Group, 2001. – 640 p.
12. Richards P. Tony Blair In His Own Words / P. Richards. – London : Politico’s Publishing, 2004. – 296 p.
13. Schafer M. Democratic Leaders and the Democratic Peace: The Operational Codes of Tony Blair and Bill Clinton / M. Schafer, S. Walker // *International Studies Quarterly*. – 2006. – Vol. 50, № 3. – P. 561-583
14. Sculthorpe T. Tony Blair demands as a proper ground war to confront ISIS in Syria before it launches more attacks in Europe by admits his mistakes in Iraq left Britain reluctant to fight [Electronic resource] / T. Sculthorpe // Mailonline. – Mode of access : <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3606625/Tony-Blair-demands-proper-ground-war-confront-ISIS-Syria-launches-attacks-Europe-admits-mistakes-Iraq-left-Britain-reluctant-fight.html>
15. Seldon A. Blair / A. Seldon. – London : Free Press, 2004. – 800 p.
16. Seldon A. Tony Blair’s lack of humility is destroying my admiration for him [Electronic resource] / A. Seldon // *The Guardian*. – Mode of access : <https://www.theguardian.com/commentisfree/2009/dec/20/anthony-seldon-tony-blair-iraq-war>
17. Stephens P. Tony Blair: The Making of a World Leader / P. Stephens. – New York : Viking Adult, 2004. – 288 p.
18. Tony Blair Biography [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.notablebiographies.com/Be-Br/Blair-Tony.html>
19. Wintour P. Tony Blair’s top read: Tolkien, Trotsky and Treasure Island [Electronic resource] / P. Wintour. – Mode of access : <https://www.theguardian.com/politics/2011/jun/24/tony-blair-desert-island-books>

20. Yee-Kuang H. «What did New Labour Ever Do for Us?». Evaluating Tony Blair's Imprint on British Strategic Culture / H. Yee-Kuang // The British Journal of Politics and International Relations. – 2012. – Vol. 14, Issue 4. – P. 556-575.

Стаття надійшла до редакції 09.05.2017 р.

М. Prykhnenko

IDEOLOGY AND PRACTICE OF BLERISM: BEHAVIORAL AND WORLDVIEW IMPERATIVES OF TONY BLAIR

The present article is devoted to the problem of behavioral and worldview imperatives of Tony Blair and their impact on the ideology of blerism and his foreign policy.

The author mentions that the first factor which has the impact on the Tony Blair world view formation is the relationship with his father. Leo Blair' ambitions and close relations between father and son became an impulse to the selection of the future prime minister sphere of interests. During this period Tony Blair understands two important things. The first one is the necessity not to waste the time. The second idea lacks from the previous one and makes him to act here and now. The next factor impacted on the Tony Blair' world view formation is the infatuation with the L. Trotsky biography and Marxism ideas in general. Papers on this topics lids T. Blair to the following conclusions. There are: necessity to create an strong ideological background; necessity to create an ideologically linked team; importance of unquestioned adherence to proclaimed ideas; necessity to be responsible for all actions and their consequences. Religion in this context plays the role of moral and ethical basis for Tony Blair. Also, it forms "the instinctive moralism" of Tony Blair and his adherence to "black and white thinking". The author mentioned rhetorical and actor abilities of Tony Blair as the ancillary factors of Tony Blair personality impacted the practice of blerism.

Key words: *blerism, behavioral imperative, worldview imperative.*

УДК 323.285

Д.В. Прошин

СТРАТЕГИЧЕСКИЙ КОМПРОМИСС КАК СЦЕНАРИЙ ПРЕКРАЩЕНИЯ ТЕРРОРИСТИЧЕСКОГО НАСИЛИЯ

В предлагаемой статье рассмотрен один из возможных сценариев прекращения террористического насилия – стратегический компромисс между властями и незаконными формированиями, использующими террористические методы. Раскрыты наиболее заметные ошибки в трактовке этого сценария, проанализированы его общие характеристики, предпосылки эффективной реализации и возможные политические угрозы. Обозначены перспективы дальнейшего исследования проблемы.

Ключевые слова: *политическое насилие, терроризм, антиправительственные вооруженные формирования, сценарии прекращения террористического насилия, стратегический компромисс.*

Под сценарием прекращения террористического насилия здесь подразумевается комплексное качественное изменение политической ситуации, обуславливающее невозможность или ненужность дальнейшего применения террористических методов. Все множество конкретных случаев отказа от подобных методов разделяется рамками трех сценариев. Во-первых, антиправительственные формирования, обратившиеся к терроризму, могут потерпеть поражение и прекратить свое существование. (В статье термины «террористы», «террористические организации», «антиправительственные